

BUDAPESTI ÉPÍTŐMESTEREK, KÖMŰVES-, KŐFARAGÓ- ÉS ACSMESTEREK  
IPARTESTÜLETE

M. N. MŰZEUM KÖNYVTÁRA  
Hír- és Könyvtár  
Növedéknaptó

1905

# KÖZLEMÉNYEK

1905

≡ KIADJA AZ IPARTESTÜLET BUDAPEST, VIII., NÉMET-UTCA 22 ≡

6. SZÁM

SZERKESZTŐ: SZIKLAI ZSIGMOND ÉPÍTŐMESTER

MÁRCIUS 12

## 1905. évi jelentés.

Tisztelt Közgyűlés!

A lefolyt 1904. év, melyről a t. Közgyűlésnek számot kell adnunk, ipartestületünk tevékenységét több irányban erősen igénybe vette, de az erős küzdelem mellett gyakorlati eredményekre is mutathat.

Az ipartestület vezetésében változás állott be az által, hogy *Pucher József*, az ipartestületnek alakulásától kezdve, 18 éven át elnöke, ezen tisztség viselésére tovább megnyerhető nem volt és *Szabó János* alelnök sem volt állásának továbbvitelére rábirható; minek következtében a t. tagtársak bizalma *Jakabffy Ferenc* építő mesterben összpontosult az elnöki állás betöltésénél, az elüljáróság pedig dr. *Erős Sándor* építő mestert választotta meg az egyik alelnöki állásra, míg a másik két alelnöki állás idősb *Seenger Béla* kőfaragó mester és *Horváth József* ács és építő mester személyében változatlan maradt, a pénztárosi állás pedig *Wagner Marcel* építő mester lemondása következtében *Perndl Flóris* építő mester személyében nyert újabb betöltést.

Az elüljáróság érezvén azt, hogy az ipartestület feladatának csak úgy felelhet meg, hogy ha abban az összes tagok buzgón közre működnek, a testület ügyei iránt melegen érdeklődnek, legközelebbi feladatának ismerte a tagokat a testülethez szorosabban fűzni, érdeklődésöket a testület iránt különböző intézkedésekkel felköltetni. Mert tömörülésre, összetartásra az iparosoknak most nagyobb szükségök van, mint valaha.

A munkások mozgalmának azon része ellen, mely az iparosok életbevágó érdekeit támadja meg, csak a tömörülés és összetartás nyújthat védelmet. De azon gazdasági átalakulásban is, melyet az

ország iparossága a vámterület önállósításától vár, csak akkor lesznek a várt előnyök elérhetők, ha az iparosok tömörülve és szervezkedve fokozzák erőiket, melyek a fokozott feladatok és igények kielégítésére szükségesek lesznek.

Ezt az elüljáróság oly módon vélte elérni, hogy az ipartestület hivatalos lapjában, az „Építő Ipar“-ban kéthetenként közölte a kebelében véghez menő dolgokat, hogy ezek a tagok tudomására jöjjenek és kieszközölte, hogy az „Építő Ipar“ kiadóhivatala lapját ipartestületünk tagjainak félárban, azaz egész évre nyolc koronáért megküldi.

Sajnos, hogy a testület tagjainak csak kis része tanúsított annyi érdeklődést, hozta meg azon áldozatot, hogy ezen lapot járatta és ezzel a szaksajtó támogatásához, ismeretének tágitásához hozzájárult volna.

Mínt hogy ily módon a testület és tagjai között a szorosabb kapcsolatnak létesítése el nem éretett, f. évi január hó 1-től kezdve „Közlemények“ címe alatt egy kéthetenként megjelenő kis lapot indított az ipartestület, melynek szerkesztésére *Sziklai* Zsigmond építő mester úr, tagtársunk vállalkozott önzetlenül és melyet az ipartestület minden egyes tagjának ingyen megküld. Ebben teszi közzé az ipartestület elüljárósága mindazon közleményeket, melyeknek tudása az ipartörvény alapján tagjainkra nézve fontos és melyeket azelőtt az ipartestület külön körlevelek útján tudatott a tagokkal.

A testület anyagi tehetségére való tekintettel, természetesen a külön körlevelek, meghívók stb. szétküldését lehetőleg mellőzni kénytelen a vezetőség, a t. tagok belátására bizván, hogy a kizárólag saját érdekekben megjelenő ipartestületi „Közlemények“-et figyelemmel elolvassák, sőt tartalmukat az irodai és palléri személyzettel is mihez tartás végett közölgék és a lapot rendszerint összegyűjtve, előforduló jövő alkalmakra eltegyék.

Ugyancsak az ipartestületi köteléknek szorosabbra fűzését kívánja szolgálni a vezetőség azon intézkedése, hogy az eddig szokásos névsor és évi jelentés helyett a tagoknak lehetőleg minden évben „Évkönyv“-et juttat, melyben az ipartestületi ügyek mellett a tagokat érdeklő ipari és szakérdekű, állandó becsü értekezések, ismertetések és egyéb közlemények foglaltatnak, mely „Évkönyv“-ek évek multán a szakismeretek tárházát lesz hivatva tagjainknak nyújtani.

Ezeken kívül pedig az ipartestület az építő-ipar körébe vágó szaklapokat s a munkásmozgalomra való tekintettel az építő munkások szaklapjai közül többet járat azzal a cézzal, hogy a testület tagjai azokat az ipartestület helyiségében olvashassák.

A szakosztályok és az ipartestület közt szorosabb kapcsolat létesített az által, hogy kimondatott, mikép a szakosztályok üléseire mindenkor az egész elnökség meghivandó, a szakosztályok kiadásait a testület fedezi és határozataikat a testületi elöljáróság hajtja végre.

Az ipartestület tagjai sorában beálló változásokra nézve pedig elhatározatott, hogy azok negyedévenként kimutatandók s a tagoknak tudomására hozandók.

Kinyomattuk s a tagoknak megküldtük a testület új alapszabályait és ügyrend kidolgozását kezdeményeztük.

A lefolyt évben is, mint 1903-ban nagy szerep jutott a munkások bérmozgalmainak. A munkások szakegyletei, a munkarendvédő bizottság címén felszinen tartották ezen mozgalmat, a bérvajítás kérdésén kívül első sorban agitáció céljából, a munkásoknak a szociáldemokrata zászló alá egyesítése, másodsorban a párt-szervezetnek mint hatalmi tényezőnek elismertetése céljából; minek következtében az építő munka csak nagy küzdelmek közt folyt egész éven át.

Az egymásután fellépő bojkottokkal szemben a munkaadók addig, míg az 1903. évben vállalt, szerződési határidőhöz kötött építő munkák befejezést nem nyertek, védtelenül álltak; de okulva, az 1904. évben szervezkedés és közös megállapodás folytán csak oly feltétel mellett vállaltak építő munkát befejezési határidővel, hogy a sztrájk, bojkott vagy általános munkás-kizárás által okozott késedelem az építés befejezési határidejére halasztó hatálylyal bír, mi által magukat a munkásmozgalom okozta nyomás alól részben kivonták.

A bojkottok megszüntetése végett az építő- és kőműves szakosztály június 26-án tartott ülésében elhatározta, hogy ha a segédek a bojkottokkal s az egyes munkaadók ellen újabb bérkövetelésekkel fel nem hagynak, a munkaadók a munkabér megkötésére vonatkozólag a segédeknek adott biztosítást magukra nézve sem fogják kötelezőnek tekinteni; hanem a szabad egyezkedés terére fognak lépni. Az ipartestület ezen határozat értelmében 1904. év június 28-án felhívást intézett és függesztetett ki az összes építkezéseken,

melyben a bojkottok megszüntetését követelte július 4-ig azzal, hogy ellenkező esetben az ipartestület a bérminimumot és bérosztályozás kötelező voltát július 9-ével megszüntnek fogja a munkaadókra nézve tekinteni.

A felhívásnak sikere nem lévén, július 7-én kibocsájtott, az épületekre kifüggesztett hirdetéssel a minimális bérekre megállapított árszabást hatályon kívül helyeztettek jelentette ki, azonban a szorgalmasan dolgozó és békés magaviseletű segédeknek eddig élvezett fizetésüket biztosítván.

Ily körülmények közt folytonos további bojkottok mellett folyt az építkezés augusztus 26-ig, midőn az építő- és kőműves mesterek megsokalván a segédek makacs viselkedését, szakosztályuk népesen látogatott ülésén két szavazat ellenében egyhangulag elhatározták, hogy amennyiben a kőműves segédek a fennálló bojkottokat augusztus 31-ig meg nem szüntetik és jövőben is minden bojkottálástól nem tartózkodnak, az építő munkát szeptember 3-án teljesen megszüntetik és az összes kőműves segédek elbocsájtják. S mint-hogy a bojkottok meg nem szüntették, az összes kőműves munkák a mondott napon felfüggesztettek, s az összes kőműves segédek elbocsájtattak.

A munkaadók ezen radikális eljárása természetesen feltűnést és nagy hatást gyakorolt a főváros gazdasági életében. Közel negyedfél ezer kőműves, mintegy kétannyi napszámosnak kényszerült munkaszünete, az összes köz- és magánépítkezések fennakadása számos más iparágra is érezhető nyomást gyakorolván, a hatóságok és a magas kormány figyelmét is ezen mozgalomra terelte és arra bírta, hogy ezen esemény okait behatóan vizsgálják és elhárításukról a lehetőség szerint gondoskodjanak.

Ipartestületünk már május havában felterjesztést intézett mind a belügyministerium vezetésével megbízott miniszerelnök, mind a kereskedelemügyi miniszter úrhoz a bérmozgalom elfajulásáról, s a munkások szakegyletei által erre gyakorolt törvényellenes befolyásról. Kérte, hogy a szakegyletek alapszabályszerű működése hatóságilag ellenőriztessék, s hogy a munkaadókra sérelmes azon miniszteri rendeletek, melyek a sztrájkzsabadság hamis jelszava alatt az ipartörvény 159. §-ának alkalmazását az összebeszélés folytán beállt közös munkabeszüntetés esetén tiltják, s ezzel a szerződés betartását a munkások által a munkaadókra lehetetlenné tették, hatályon kívül helyeztessenek.

A kőműves segédek bekövetkezett tömeges elbocsájtása következtében a IV. ker. elüljáróság mint illetékes I. fokú iparhatóság a munkaadók és segédek képviselőivel a törvényben előirt békéltető tárgyalást megtartván, az ipartestület képviselői egyhangúlag kijelentették, hogy egyezkedésről vagy békéltetésről addig szó nem lehet, míg a magas kormány által azon akadályok, melyek a segédeknek az általuk vállalt szerződési kötelezettség teljesítésére való szorítását lehetetlenné teszik, meg nem szüntettetnek s a szakszervezetek működése alapszabályaik keretébe nem szoríttatik, a dolgozni akarók a sztrájkra izgatók erőszakossága ellen meg nem védetnek. Miért is a békéltetés ez alkalommal abban maradt s a munka szünete tovább tartott.

Hogy azonban a kormány az országban az ipar minden szakmájában két év óta elharapódzott munkásmozgalmakat, s ezek közt az építő munka fennakadását élénk érdeklődéssel kísérte és azok káros hatásának ellensúlyozása gondoskodásának tárgyát képezte, arról ipartestületünk elnökségének módja volt meggyőződni.

Szeptember 19-én *Hieronym* Károly kereskedelmi miniszter úr kihallgatáson fogadni kegyes volt ipartestületünk elnökét és jegyzőjét és a szakelődők jelenlétében behatóan tárgyalta velök az ipartestületünk memorandumában foglalt kérelmeket, s a munkaszünetelésből támadt helyzetet; miközben azon biztosítást adta, hogy a bajok orvoslása iránt részben már tétetett, részint már közelebb fog a kormány részéről intézkedés tétetni, úgy hogy az 1905. évi tavaszra, az építés megkezdése idejére az intézkedések meg lesznek téve a munka zavartalan folytathatására.

Augusztus 29-ére *Lode Rezső* ipari főfelügyelői helyettes úr az ipartestület kőműves munkaadóinak s a kőműves segédek képviselőit újabb egyeztetési eljárásra hívta össze, melynek folyamán a munkának október 3-án újból való megkezdése formális egyezség megkötése nélkül, a munkaadók által formulázott feltételek mellett mindkét fél részéről elfogadtatott és végrehajtatott.

Az ipartestület építő- és kőműves szakosztálya folyó hó 2-án gyűlést tartott *Kauszer Gyula* helyettes elnöklése mellett. A gyűlés tárgyát képezte a munkaadók állásfoglalása és egyöntetű eljárása a jövő építési évad alatt beállható munkásmozgalmak esetén, esetleg a kőműves és fehérmunkás segédek által ajánlott egyezségnek kötése a munkabérekre és egyéb feltételekre nézve. A szakosztály az egyezségnek megkötésére kísérletet határozott tenni és ezen célra

*Jakabffy* Ferenc ipartestületi elnök elnöklése mellett *Pucher* István, *Mann* József, *Bloch* Leó, *Sturm* Károly, *Wagner* Marcel, *Zeuner* Gyula építő mesterekből, *Biró* Gyula, *Dávid* János, *Hörcher* János és *Szilágyi* Lajos kőműves mesterekből álló bizottságot küldött ki, mely a segédek kiküldötteivel tárgyaljon és a szakosztálynak az eredményről sürgősen jelentést tegyen.

A sztrájkmozgalommal kapcsolatosan meg kell emlékeznünk gr. *Tisza* István miniszterelnöknek 1904. október 18-án és *Hieronymi* Károly kereskedelmi miniszternek okt. 20-án kiadott körrendeleteiről, melyekkel a hatóságok eljárása a sztrájkok esetén szabályoztatott és melyekkel a munkaadókra sérelmes Láng-féle sztrájkrendeletek hatályon kívül helyezése mellett, a szerződészegéssel járó sztrájkok, a dolgozni akaró segédeknek erőszakkal, fenyegetéssel való akadályozása ellen a törvényeknek alkalmazása elrendeltetett. Ezen rendeletek, ha nem is alkalmasak a sztrájkok és bojkottok elfojtására, védelmet nyújtanak a sztrájk erőszakos kinövéseinek megtorlására.

Az ácsiparban az 1903. évi általános sztrájk után 1903. december hó 19-én a munkaadók és segédek közt kötött egyezség folytán a lefolyt 1904. évben sztrájk vagy bojkott elő nem fordult. F. évi január hó 10-én az ács segédek újabb egyezségekre tettek a munkaadóknak ajánlatot. Ezek f. hó 6-án hozott szakosztályi határozattal az ácssegédekkel a tárgyalást megindították, mely még folyik.

A kőfaragó mesterek és segédek közt a munkarend felett megindított tárgyalások sikerre nem vezetvén, mind a kőfaragó mesterek, mind a márványiparosok azt a maguk körében megállapítván, s az iparhatóságok által egyenként jóváhagyatván, mint egységes munka- és műhelyrendeletet a segédek hozzájárulása nélkül életbe léptették.

A kőfaragó segédek a munkaadókkal megszakadt tárgyalások újra felvételét kérték f. é. január 23-án. De a mesterek a f. é. január 27-én tartott szakosztályi ülés határozatával újabb tanácskozások megindítását, mint időszerűtlent mellőzték.

Mint ezen keretbe tartozót még meg kell említenünk, hogy a Magyar Építő Mesterek Egyesülete az építő iparosoknak országos szervezését kezdeményezvén, a f. é. február 16-án 21 nagyobb vidéki város kiküldötteivel tartott tanácskozásban részt vettünk.

Minthogy a pallérok helyzete, mely eddig sem volt szabatosan megállapítva, a munkásmozgalmak következtében súlyosabbá vált s a munkaadókra nézve is kívánatos lett, hogy a pallérszemélyzet

a szakképzettség azon mértékét megüsse, mely ily felelősségterhes állásnál megkövetelendő, ezenkívül pedig a pallér állását és személyét a munkaadó érdekével, a munkásmozgalom támadásai és kísérelései közt is hiven, odaadással azonosítsa, szükségesnek mutatkozott a pallérok állásának védelme és rendezése két irányban.

Elsősorban, hogy a testület tagjai részéről pallérokul jövőben csak oly egyének nyerjenek alkalmazást, kik erre való képességeket a testületnek erre kirendelt közegei előtt igazolták és másodsorban, hogy a palléri személyzet az egyéni javadalmazáson kívül bizonyos anyagi és erkölesi támogatásban részesíttessenek az ipartestület által.

A pallérok képesítésére vonatkozó tervezetet az elüljáróság tárgyalás és elfogadás végett a mai napirend során külön a t. Közgyűlés elé terjeszti azon javaslat kíséretében, mikép a palléroknek a testület házában helyiséget bocsásson ingyen rendelkezésre, s hogy a pallérok szakbeli képzésének előmozdítására a testület költségén az átengedett helyiségben szabadon látogatható tanfolyamokat rendezzen, mely célra költségelőirányzatunkban 1000 koronát vetünk fel; mely összegnek egy része az iskolaalap kamatjövedelmének felhasználásából fedeztetnék, egy része a tanfolyamokat hallgató palléroktól szedendő mérsékelt díj fizetése által megtérülne, a hiány ipartestületünk pénztára által fedeztetnék.

Állványozó munkásaink is azon kéressel fordultak az ipartestülethez, hogy az ő viszonyaik is rendeztessenek. De ezen kérelem tárgyalásába nem bocsájtkozunk addig, míg a pallérok ügye rendezve nem lesz.

A helybeli cement- és betonépítő iparosok nagyobb része is azon kérelemmel fordult az ipartestülethez, miszerint iparuknak rendezését az illetékes hatóságoknál eszközöljük ki oly módon, hogy ők is ipartestületünk kötelékébe soroltassanak. Ennek alapján a cement- és beton-iparnak rendezése iránt felterjesztést intéztünk a kereskedelmi ministeriumhoz. Addig is azonban az ezen szakmába tartozó jelentkezett iparosokat testületünkbe fölvevük és cement- és beton-ipari alosztályt szerveztünk.

A sztrájkok és bojkottok által teremtett helyzetből kifolyólag az ipartestületünk és a többi építő ipari szervezetek sürgős beadványai az építő hatóságok figyelmét reá irányították az építési szabályzatnak az új házak lakhatóságára vonatkozó 360. §. rendelkezéseinek helytelenségére és lökést adtak az egész építési szabályzat, de különösen az említett rendelkezések megváltoztatására.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsánál a tárgyalások megindítottak, s azokhoz ipartestületünk is képviselő küldésére szözlítettván fel, ezen képviselőül elnökünk küldetett ki.

Felterjesztéseket intéztünk a sztrákmozgalmakra vonatkozókon kívül a kereskedelmi ministeriumhoz az iránt, hogy az építőmesteri képzettség megvizsgálására Budapesten szervezett bizottság tagjainak kinevezésénél a gyakorlat embereit vegye nagyobb figyelembe, kőműves munkarendünk 11. §-ának módosítása ügyében, a felső építő ipariskola tervezett reformja iránt megindítandó tárgyalásoknál ipartestületünk képviseltetése iránt, az iparfeülgyelök évi jelentéseinek megküldése iránt.

Nagy Dezső műegyetemi tanár úr kérelmünkre a műegyetem mechanikai kísérleti állomása közleményeinek öt kötetét ipartestületünknek megküldötte, a hol ezek tagjainknak rendelkezésére állnak. Szívességeért Nagy Dezső tanár úrnak e helyütt is köszönetünket fejezzük ki.

Budapest székesfőváros tanácsa Schomann Antal építőmester tagtársunk, főv. biz. tag közbenjárására hivatalos Közlönyét szintén ingyen megküldi ipartestületünknek, melyért mind a tanácsnak, mind Schomann Antal tagtársunknak köszönetet mondunk.

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának közgyűlése a kéményseprő-szabályrendeletbe azon intézkedést vévén fel, hogy a kerületi kéményseprő jogosítva van az épülő házakon megjelenni és megvizsgálni, vajjon az építési szabályok betartottak-e? ezen rendelkezés ellen felebbeztünk. A kereskedelmi és iparkamaránál ez ügyben mind a kéményseprő, mind a mi ipartestületünk képviselőivel tartott tárgyaláson a kéményseprő ipartestület képviselői felebbezésünk indokainak helyességét belátván, a szóban levő rendelkezés törléséhez hozzájárultak.

A bíróságoknak megkeresésökre többször adtunk szakvéleményeket.

Részt vettünk a budapesti kereskedelmi és iparkamarában, az építő iparosok követeléseinek biztosítása s a sztrájkmozgalmak szabályozása iránt megindított tárgyalásokban.

Be kell itt számolnunk az ipartestületet 1904. évben ért súlyos veszteségről is, mely azt Pucher József buzgó, lelkiismeretes elnökének és tiszteletbeli elnökének 1904. évi november hó 19-én bekövetkezett elhunytával érte. Az ipartestület körül szerzett érdemei tagjaink előtt sokkal ismertebbek, semhogy azok elsorolása itt

szükséges volna. Emléke, míg az ipartestület áll, közöttünk élni fog. Szintúgy meg kell emlékeznünk *Sámuel* Ferencnek, ki 3 évig ipartestületünk iparhatósági biztosa volt, haláláról.

A tanoncok jutalmazására ez évben is 200 koronát fordítottunk, melyből a budapesti állami felső építő ipariskola növendékei közül *Walter Lajos* 50 koronát, *Brún Károly* 30 koronát, *Weisz Ignác* 20 koronát, a fővárosi iparrajziskola növendékei közül *Levák István* 50 koronát, *Brestyánszki Antal* 30 koronát és *Kummel Sándor* 20 koronát nyert. A volt pesti ácsársulat ösztöndíját *Tarján Lajos* ácssegéd nyerte el.

Az elüljáróság ezenkívül elhatározta, hogy az alsó ipariskolát jeles eredménnyel látogató tanoncoknak szabadításuk alkalmával saját választásuk szerint vagy szakkönyvet vagy egy ezüst Szt.-László érmet fog ajándékozni.

A tanoncok évi vizsgálatán, mind a medve-utcai, mind a német-utcai alsófokú ipariskolákban kiküldötteink jelen voltak és örömmel konstatálták azon nagy haladást, mely a tanoncok szakma szerinti tanítása óta eléretett.

Az ipartestületünk kebelében 1890. év óta fennállott betegsegélyző-pénztár az 1904. év végével megszűnt, illetve az Általános Munkás Betegsegélyző Pénztárba beolvadt.

Az 1898. évig terjedő évi jelentésekből még emlékeztetben vannak azon surlódások, melyeket a betegsegélyző-pénztár akkori vezetősége, részint a munkaadókkal, részint az ipartestülettel felidézett s melyek folyamán a viszony annyira elmérgesedett, hogy a munkaadók a pénztár hatósági feloszlata mellett voltak kénytelenek állást foglalni.

De az igazság érdekében el kell ismerni, hogy amióta 1899. évben *Hegedüs Sándor* akkori kereskedelmi miniszter megbízásából *Abonyi Emil* ministeri tanácsos az ipartestület, illetve a munkaadók és a betegsegélyző-pénztár vezetősége közt — a pénztár addigi személyzetének teljes felújításával — békét kötött, ez többé meg nem zavartatott, s a pénztár az építési viszonyok nagymérvű romlása dacára, tagjai jogos igényeinek teljes kielégítése mellett konszolidálódott, anélkül, hogy a munkaadók zaklatásnak lettek volna kitéve.

Az 1904. évi munkásmozgalmak, különösen a kőműves segédek és napszámosok négy heti teljes munkakizárása a bevételek forrását annyira megapasztotta a kiadások emelkedése mellett, hogy a támadt hiánynak visszaszerzését a békételen munkaviszonyok közt

remélni nem lehetett. Okos előrelátás és férfias őszinteség volt ily körülmények közt a betegsegélyző-pénztárnak más pénztárral akkor fuzionálni, midőn a régi tagok szerzett jogainak kielégítésére még fedezet volt.

Tagjaink száma 1904. év végével: építő mester 168, kőműves mester 71, kőfaragó mester 19, ácsmester 41, építési vállalkozó 1, kisebb kőműves iparra jogosult 113, kisebb kőfaragó munkára jogosult 19 és kisebb ácsmunkára jogosult 19, cement- és beton iparos 14, összesen 465.

Új tagul belépett: 10 építő mester, 6 kőműves mester, 3 ácsmester, 12 kisebb kőműves, 2 kisebb kőfaragó és 1 kisebb ács, 14 cementes, összesen 48 új tag.

Iparával felhagyott: 6 építő mester, 4 kőműves-, 1 kőfaragó-, 2 ácsmester, 5 kisebb kőműves iparos, 2 kisebb ácsiparos. Az apadás 30.

Érkezett 1766 ügy darab — amely mind elintéztetett; 10 elüljárósági ülésben 276 ügydarab.

Tanoncot szegődtettünk 253-at, szabadítottunk 75-öt, 51 tanoncnak szerződése lejárt előtt felbontott. Tanoncaink száma az év végével 444 volt.

Kiállítottunk 149 darab eredeti és 319 darab másodlati, összesen 468 munkakönyvet, 94 elveszett munkakönyvet köröztettünk. Munkaváltozás előfordult 21,591, be- és kijelentések száma 38,000, új törzslapot 966-ot állítottunk ki.

A békéltető bizottságnál beadott 642 panasz, megszünt tárgyalás nélkül 241 ügy, egyezség kötött 5, határozat hozott 396 ügyben, a törvény rendes útjára tereltetett 109 ügy és végrehajtás kéretett 87 ügyben.

Számadásainkat a számvizsgálók tüzetesen átvizsgálták s rendben találták.

Tisztelettel kérjük tehát, miszerint jelentésünket jóváhagyni s tudomásul venni, a pénzkezelés s a számadások felett pedig az összes számadóknak a felmentvényt megadni méltóztassék.

Budapesten, 1905. március hó 7-én.

*Gunszt József,*  
ipartestületi jegyző.

*Jakabffy Ferenc,*  
ipartestületi elnök.



## A PALLÉRÜGY RENDEZÉSE.

A pallérügy rendezése végett az ipartestület elnöke, Jakabffy Ferenc a következő javaslatot terjesztette az elüljáróság elé, mely ezen javaslatot, illetve szabályzatot tárgyalta és elfogadta. Tartalma a pallérok egyesületével is közöltetvén, azt ők is céljaiknak megfelelőnek találták.

Kérjük a t. közgyűlést, hogy ezen szabályzatot elfogadni és életbeléptetését elhatározni méltóztassék.

A pallérok 1890. évben kérvényt adtak az ipartestülethez, melyben kérték, hogy a főpalléri állás jövőben valamely vizsga letételéhez köttessék és hogy a mesterek azon joga, hogy a segédek közül szabadon választhassák pallérjaikat, korlátozhatók; továbbá, hogy a pallér az általa megkezdett épület vezetésétől — igazolt ok nélkül — a mester által elbocsájtható ne legyen.

Az ipartestület ezen kérvényt akkor azzal az indokolással, hogy az ipartörvénybe ütközik, elutasította.

A Magyar Építő Mesterek kongresszusa a kereskedelmi ministertől kérte és tőle várja ezen ügy elintézését, úgyszintén a pallérok is a kormányhoz fordultak néhány év előtt.

A pallérok helyzete az építő ipar szervezetében tehát még ma is határozatlan és rendezésre szorúl. A pallér pedig az ipartörvény szempontjából a fontosabb teendőkkal megbizott segédek sorába tartozik s a törvénynek ezekre vonatkozó intézkedései alá esik; de ezzel a pallér helyzete sem jogilag, sem gyakorlatilag meghatározva nincsen.

Az építés gyakorlati végrehajtásának, a mester után, legfontosabb közege a pallér. Az ő kezébe teszi le munkaadója szándékainak és utasításainak végrehajtását, az építési tervnek megvalósítását, testté alakítását az építési szabályok szemelött tartásával. E célból a pallér kezére van bizva az építéshez szükséges egész anyag, az összes munkások munkaereje, életbiztossága, egészségének és testi épségének megóvása, valamint munkaadójának üzleti érdeke, becsülete, mások vagyona s a járó-kelő és lakó közönség életbiztossága is. A pallér tehát az épületen mesterének képviselője, s habár a törvény őt csak segédi minőséggel ruházza tel, a dolog természete megköveteli, hogy a pallér az építési munka vezetése körül, úgy mint eddig, szélesebb körű önállósággal ruháztassék fel; a mi viszont azt vonja maga után, hogy a pallér saját intézkedéseiért személyes felelősséggel is tartozzék.

Ezen szakbeli önálló intézkedés, és az abból folyó személyes felelősség azon pont, melyet sem a közigazgatási hatóságok, sem a bíróságok belátni nem akarnak. Ily módon a pallérok minden cselekedeteért a mesterre hármlik nemcsak az anyagi, hanem az erkölcsi felelősség is és ez a körülmény tarthatatlan állapotot teremtett.

Nem lehet tehát elodázni a pallérok ügyének rendezését; annyival is inkább, mert a kidolgozás alatt levő ipartörvény életbe léptetéséig sok idő telhet el és kérdés, hogy abban a pallérügy rendezése egyáltalán helyet talál-e? Másrészt pedig, mert az ügynek mi sem áll útjában arra nézve, hogy azt ipartestületünk addig, míg ezen ügy az arra hivatott hatóság által általánosságban rendeztetni nem fog, a törvények és rendeletek szabta keretben ipartestületünk tagjaira nézve a saját hatáskörében intézze el.

Ipartestületünk alapszabályai, nevezetesen a 2., 3., 12. és 14. §§-ai szerint a testület feladatát képezi, hogy a mesterek és alkalmazottaik között rendezett viszonyok álljanak fenn és hogy a szakbeli haladás előmozdítására figyelem fordítottassék, hogy a szükséghez képest tanfolyamok létesíttessenek, ezek előkészítésére bizottságok küldessenek ki és szabályzatok állapíttassanak meg.

A segéd, a kit képességei és megbízhatósága miatt mestere érdemesít és kit a palléri teendők végrehajtására kiszemelt, elvitáztatatlanul szintén alkalmazott. Az ipartestületnek nemcsak joga van, de kötelessége is ezen munkavezető-segédek, vagy más szóval pallérok helyzetét rendezni.

Palléri állást mai nap sok illetéktelen egyén tölt be. Olyanok is, kik soha szerszámmal nem dolgoztak, a mesterséget nem értik, a segéd munkáját megítélni és a tanonc nevelésében közreműködni nem tudnak. Ezért a pallértól bizonyos elméleti és gyakorlati tudást és tapasztalatot kell megkövetelni. Az ipariskola tanfolyamai e tekintetben nem felelnek meg. Ott pallérokat nem nevelnek, mert kiválóan elméleti irányban folyik az oktatás és ott az intézet eredeti rendeltetésétől eltérően most már nemcsak kőműves mesterek, hanem építő mesterek képzésére törekednek. Az ipariskola növendékei, gyakorlat hiánya miatt, eddigelé rendszerint nem alkalmasak a palléri állás betöltésére. Kivételt képeznek azok, akik mint valóságos három éves tanoncok és később mint segédek, hosszabb ideig szerszámmal dolgoztak.

Ezekből folyólag a pallérügy rendezését két irányban kell végrehajtani és pedig:

1. Hogy illetéktelen, kellő képesítéssel nem bíró egyének palléri állást el ne foglalhassanak. Evégből az ipartestület tagjai arra kötelezendők, hogy csak oly egyéneket alkalmazzhassanak, kik palléri képesítésüket az ipartestülettől nyert bizonyítvánnyal igazolni tudják. Hogy a palléri képesítést — addig míg erre nézve a törvényhozás, vagy a kormány másképp intézkedni nem fog — az erre jelentkező egyéneknek az ipartestület vizsgáló-bizottsága által kiadott képesítő bizonyítványa által kell elismerni.

2. A pallérok növedékének képzése céljából szükséges oly szabad tanfolyamokat szervezni, melyek kizárólag a pallérok részére szükséges ismereteket karolják föl. Oktatókul azonban nem kizárólag paedagogusokat, hanem túlsúlyban gyakorlati embereket kell alkalmazni.

Az oktatás a téli időszak esti óráira volna kiterjeszthető. Az erre vonatkozó oktatási rendet már most kellene kidolgozni és az első évfolyamot 1905. őszén életbe léptetni. Ezt a tanfolyamot a mesterek és öregebb pallérok látnák el oktatókkal, az ipartestület helyiségében. Az elméleti tárgyak előadására idegen oktatókat lehetne meghívni.

A tanfolyam berendezésének költségeit az ipartestület iskola-alapja, melynek tőkéje jelenleg mintegy 19,500 korona, biztosítaná. Az alap kamatait a pallérok képzésére föl lehetne használni. A kamat 4<sup>o</sup>/<sub>o</sub>-át számítva 780 koronát tesz, melyből 5 koronával, 152 órát díjazni lehetne. A palléroktól is bizonyos oktatási díjat lehetne szedni.

Az első teendő az volna: szétválasztani a pallérokul jelentkezőket

1. olyanokra, kiknek a bizonyítvány, igazolt eddigi működésük alapján, minden további tanulás és vizsga nélkül kiadható,

2. olyanokra, kiknél a bizonyítvány kiadása még bizonyos föltételektől volna függővé teendő; így pl. hosszabb gyakorlat, elméleti és gyakorlati vizsga, tanfolyam hallgatása stb. A jelentkezők minősítéséből volna megállapítandó, hogy ki mely előadásokat tartozzék hallgatni, s illetve hány évet még a gyakorlatban eltölteni.

A pallérok kezére járó előmunkások, úgymint kőműves előmunkások és állványozó előmunkások szintén megvizsgázandók és bizonyítvánnyal ellátandók volnának. Ezen ügy azonban kisebb jelentőségű lévén, később volna elintézendő és rendezendő.

Az előadottak után a következő „Szabályzat“ elfogadását javasoljuk a tek. Közgyűlésnek:

## Szabályzat

### a pallérképesítés tárgyában.

1. A budapesti építő mesterek, kőműves-, kőfaragó- és ács mesterek ipartestülete az erre önként jelentkező kőműves-, kőfaragó- és ács-palléroknak, illetve segédeknek az erre kiküldött bizottság által tartandó gyakorlati irányú vizsgálat alapján képesítő bizonyítványt ad.
2. A vizsgáló-bizottság tagjai:
  - a) az ipartestület elnöke,
  - b) a három alelnök,
  - c) építő mester 4 rendes, 2 póttag,
  - d) kőműves mester 1 rendes, 1 póttag,
  - e) kőfaragó mester 2 rendes, 1 póttag,
  - f) ács mester 2 rendes, 1 póttag,
  - g) kőműves-pallér 1 rendes, 1 póttag,
  - h) kőfaragó-pallér 1 rendes, 1 póttag és
  - i) ács-pallér 1 rendes, 1 póttag.
3. A kőműves-pallérok vizsgáló-bizottsága a testület elnökéből, a szakosztályi alelnökből, két építő mesterből, egy kőműves mesterből és egy kőműves-pallérből áll.
4. A kőfaragó-pallérok vizsgáló-bizottsága az elnökből, a szakosztályi alelnökből, 1 építő mesterből, 2 kőfaragó mesterből és 1 kőfaragó-pallérből áll.
5. Az ács-pallérok vizsgáló-bizottsága az elnökből, a szakosztályi alelnökből, 1 építő mesterből, 2 ács mesterből és 1 ács-pallérből áll.
6. A vizsgáló-bizottság tagjait egy év tartamára az elnök jelöli ki.
7. Határozathozatalra az illető vizsgáló-bizottság összes tagjainak jelenléte szükséges.

Az elnökség tagjai közül csak az egyiknek, t. i. vagy az elnöknek vagy az alelnöknek jelenléte kívántatik meg.
8. A bizottság határozatait szótöbbséggel hozza. A szavazatok egyenlősége esetén az elnöklő szavazata dönt.
9. Minden vizsgálatra jelentkező a bizottság előtt személyesen tartozik megjelenni.
10. A vizsgáló-bizottság a jelöltek közül azoknak, a kiket

eddigigazolt palléri működésük alapján képesítetteknek ítélt, a képesítést további tanulás és vizsga nélkül megadja.

11. Azon jelöltek, kiknek eddigi gyakorlati működése a képesítés elnyerésére elegendőnek nem találtatik, a vizsgáló-bizottság által vagy pótlólagos gyakorlatra vagy bizonyos tanfolyamok hallgatására s illetve vizsgálatra utasítatnak.

12. Mind a képesítettekül elismerendő palléroknak, mind azon jelölteknek, kik további gyakorlatra vagy tanfolyamra, vizsgálatra utasítatnak, a bizottság megfelelő bizonyítványt szolgáltat ki. Az előbbieknél olyan bizonyítványt, mely őket teljes palléri gyakorlatra jogosítja, az utóbbiaknak, kik vizsgálatra vagy tanfolyamra utasítottak, olyan bizonyítványt, mely őket segédpalléri munkálkodásra jogosítja.

13. A bizonyítványok kiállításáért a jelölt az egy korona bélyegdíjjal együtt tíz korona díjat fizet az ipartestület „iskola-alapja“ javára.

14. Az ipartestület minden évben novembertől februárig tanfolyamokat rendez a testület házában azon elméleti és gyakorlati ismeretek köréből, melyek a kőműves-, kőfaragó- és ács-pallérokra nézve szükségesek és melyeket a vizsgáló-bizottság határoz meg.

15. Ezen tanfolyamok látogatására minden kőműves-, kőfaragó- vagy ács-pallér, illetve segéd jelentkezhetik. A fölvételre nézve a vizsgáló-bizottság határoz.

16. A tanfolyam látogatásáért minden látogató az ipartestület pénztáránál előre és egyszerre tizenöt korona díjat fizet, mely az illetőt az azon tanfolyamban tartandó összes előadások hallgatására jogosítja. A befizetett díj a tanfolyamok költségeire s illetve az „iskola-alap“-ra fordítatik.

17. Az 1907-iki március havától kezdve ezen ipartestület tagjainál palléri alkalmazást csak oly egyén nyerhet, ki a vizsgáló bizottságtól bizonyítványt nyert.

18. Úgy a képesített pallérok, valamint a pótlásra utasított jelöltek az ipartestület által nyilvántartandók. Erre nézve mind a munkába való belépést, mind a munkából történt kilépést a munkaadó is, az alkalmazott is tartozik bejelenteni.

19. Az ipartestület a bizonyítvánnyal bíró pallérok önképzése céljaira megfelelő helyiséget enged át a testület házában.



*Hátralék-kimutatás 1904. december 31-én.*

	Korona		Korona
Almási Pál	14.—	* Áthozat	2192.—
Auguszt János	56.—	Kovács István	28.—
Barna István	36.—	Kovács László	61.—
Beles Audrás	7.—	Krebesz Ferenc	28.—
Auguszt Antal	35.—	Krausz Gábor	28.—
Berneg József	14.—	Kubik József	28.—
Brang Adolf	42.—	Landai Lajos	14.—
Bucsanyecz József	42.—	Landherr Gyula	14.—
Czéh Sándor	61.—	Lettner Antal	28.—
Dunszt Tamás	21.—	Makay Endre	28.—
Dvorzsák Ferenc	144.—	Molnár Gyula	28.—
Endl György	84.—	Massauer György	16.—
Fenyő József	49.—	Jónás Dávid	30.—
Fischer József	42.—	Makk Antal	28.—
Forstner János	21.—	Mengl József	28.—
Duliczky G. Pál	56.—	F. Molnár Sándor	56.—
Fodor István	28.—	Morvay Sándor	102.—
Gabrielli Ferenc	84.—	Natt Antal	14.—
Enzlinger János	7.—	Örömy József	28.—
Goldschmidt György	56.—	Peck Sámuel	126.—
Gregorecz András	7.—	Pfann József	28.—
Greiner Adolf	14.—	Ortis Antal	53.—
Gombos József	140.—	Prohaszka József	56.—
Harangozó János	28.—	Praiszl János	74.—
Hauszmann Sándor	14.—	Prokop Pál	14.—
Hofhauser Ferenc	28.—	Radikovszky János	56.—
Hörcher János	28.—	Rajky Béla	28.—
Hovnatics Antal	84.—	Ranito József	70.—
Jablonszky Vince	14.—	Reitenbach János	47.—
Járitz Rezső	56.—	Rigler József	56.—
Jung Mihály	124.—	Röck Károly	112.—
Kamarás István	77.—	Roth Dezső	28.—
Kauderer István	112.—	Scheiring János	112.—
Kepplinger József	119.—	Stromayer Antal	84.—
Kerekes Antal	28.—	Simák Vencel	28.—
Kende Ignác	103.—	Singer Samu	28.—
Keller György	34.—	Stadtmüller Lajos	21.—
Kiss Antal	53.—	Schmidt György	28.—
Gerőfi Bernát	28.—	Strifler Antal	28.—
Héhn Gáspár	61.—	Schneider Konrád	90.—
Freyberger István	58.—	Schneider Róbert	28.—
Koperniczky Ferenc	42.—	Sramó Lajos	21.—
Krausz János	41.—	Stifter Károly	56.—
	Átvitel 2192.—		Átvitel 4051.—

	Korona	Áthozat	Korona	Áthozat
		4051.—		5400.—
Korona				
2192.—	Stechlik Antal	63.—	Wittmann János	105.—
28.—	Stefanovits S. Béla	77.—	Vladár Pál	56.—
61.—	Stefka József	28.—	Varsa Leó	56.—
28.—	Stein Mihály	28.—	Zolnai István	7.—
28.—	ifj. Steinhübel Jakab	28.—	Zsuzsánszky Péter	105.—
28.—	Stefán Jakab	41.—	Borsodi Sándor	56.—
28.—	Strakovits Albert	56.—	Zsuzsánszky Mihály	139.—
14.—	Schumy István	28.—	Lojkevic János	51.—
14.—	Schweger János	56.—	Winkler József	61.—
28.—	Schwertsik Antal	98.—	Preisinger Ferenc	56.—
28.—	Szeghő Jenő	98.—	Bayer Antal	74.—
16.—	Szeka Benkő Imre	84.—	Engl János	14.—
30.—	Szigeti István	56.—	Gillár József	70.—
28.—	Szvetics József	106.—	Kerekes Károly	15.—
28.—	Tierl Sándor	70.—	Christolettí György	56.—
28.—	Tolnai Nándor	77.—	Kramer József	28.—
56.—	Tomschai József	28.—	Grundmann Vilmos	28.—
102.—	Teleky József	63.—	Schaffler István	35.—
14.—	Trellai János	28.—	Blau Gyula	77.—
28.—	Urschitz László	63.—	Jiraszek Nándor	28.—
126.—	Wankó Ferenc	14.—	Magyar István	28.—
28.—	Walter Ferenc	5.—	Neumann János	28.—
53.—	Varga Ignác	28.—	Szél Jenő	35.—
56.—	Wezelka Venanto	56.—	Nyíri István	28.—
74.—	ifj. Winkler József	56.—	Leitzinger Alajos	28.—
14.—	Vass József	14.—	Haubner László	14.—
56.—			Kopácska Béla	30.—
28.—		Átvitel 5400.—		
70.—			Összesen	6708.—

Budapesten, 1904. december hó 31.

*Gunszt József,* *Weisinger György,* *Perndl Flóris,* *Jakabffy Ferenc,*  
ipartestületi jegyző. gondnok. pénztáros. ipartestületi elnök.

*Sziklai Zsigmond,* *Brezina Rezső,* *Ney Lipót,*  
számvizsgáló. számvizsgáló. számvizsgáló.

